

Forslag

til

Lov om ændring af adoptionsloven

(Godkendelse som adoptanter)

Fremsat den 24. november 1977 af Bolvig (RV), Bernhard Baunsgaard (RV), Svend Haugaard (RV), Niels Helveg Petersen (RV), Grethe Philip (RV) og Skytte (RV)

§ 1

I lov nr. 279 af 7. juni 1972 om adoption, som ændret ved lov nr. 623 af 21. december 1972, lov nr. 137 af 24. marts 1976 og lov nr. 313 af 10. juni 1976, foretages følgende ændringer:

1. I § 4 a indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Godkendelse efter stk. 1 kan ikke nægtes alene under henvisning til ansøgerens eller ansøgernes alder, såfremt aldersforskellen mellem ansøgeren og den, der ønskes adopteret, ikke overstiger 45 år. Godkendelse kan heller ikke nægtes under henvisning til, at ansøgeren er enlig eller ugift, til samlivets varighed, såfremt det på ansøgningstidspunktet har været i 2 år, eller til antallet af ansøgerens børn og adoptivbørn.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

2. § 25 b affattes således:

»§ 25 b. Et samråds afslag på en ansøgning om godkendelse som adoptant kan indbringes for et adoptionsnævn, der oprettes af justitsministeren. Justitsministeren fører tilsyn med samrådene.

Stk. 2. Nævnet består af 11 medlemmer. Formanden skal være jurist.

Stk. 3. I behandlingen af hver klagesag deltager mindst 5 medlemmer, hvoraf den

ene skal være formanden. Ved formandens fravær udpeger justitsministeren blandt nævnets øvrige medlemmer en stedfortræder. Nævnets afgørelse træffes ved flertal. Justitsministeren fastsætter forretningsordenen for nævnet.

Stk. 4. Nævnets medlemmer udpeges hvert fjerde år af justitsministeren, socialministeren, sundhedsstyrelsen og Adoption og Samfund (landsforeningen af adoptanter). Justitsministeren udpeger foruden formanden 3 lægfolk og disses stedfortrædere. Socialministeren udpeger ét medlem og dennes stedfortræder. Sundhedsstyrelsen udpeger 5 medlemmer og disses stedfortrædere. Adoption og Samfund (landsforeningen af adoptanter) udpeger 1 medlem og dennes stedfortræder.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 1978.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske eller grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Generelle bemærkninger til de hidtil gældende generelle krav til godkendelse som adoptant

Socialcentrene i amterne foretager ifølge adoptionslovens § 25a undersøgelser med henblik på adoptionssøgendes godkendelse som adoptant, og et samråd i hvert amt afgør herefter, om de adoptionssøgende kan godkendes som adoptanter. Socialcentrets undersøgelse kaldes en forundersøgelse, og ved denne foretages en individuel, konkret vurdering af de adoptionssøgendes egnethed. Desuden er der ifølge § 25b oprettet et adoptionsnævn (nævnet) under justitsministeriet. Dette nævn skal først og fremmest være et uafhængigt centralt ankenævn. Nævnet skal endvidere føre tilsyn med samrådene, og justitsministeren kan henlægge andre opgaver til nævnet. Det er i henhold hertil, at adoptionsnævnet ifølge justitsministeriets cirkulære nr. 59 af 24. marts 1976 § 12, stk. 1, kan fastsætte retningslinjer for socialcentrenes og samrådenes virksomhed i forbindelse med behandlingen og afgørelsen af adoptionssager. Adoptionsnævnet bestemte således ved skrivelse af fredag den 28. oktober 1976, at adoptionsudvalgets betænkning III nr. 775/1976 fra mandag den 1. november 1976 skulle lægges til grund ved enhver sag fra denne dato, også de løbende sager.

Denne betænkning III betyder en væsentlig skærpelse af de generelle godkendelseskrav i forhold til de indtil da gældende regler. Ved de generelle godkendelseskrav forstås krav til adoptantens alder, civilstand, samlivets varighed og antallet af børn i familien.

De generelle godkendelseskrav blev lempet i 1971, således at der i perioden 1971-1. november 1976 fandtes stort set rimelige krav. Meget få adoptionssøgende hjemtog i denne periode børn uden forudgående godkendelse som adoptant. Da de nye krav i væsentligt omfang vil udelukke velkvalificerede forældre, er der en risiko for, at mange med rette vil finde et afslag på godkendelse så uforståeligt og urimeligt, at de vil hjemtage børn med henblik på adoption uden forudgående godkendelse.

Oversigt over de generelle godkendelseskrav før og efter vedtagelsen af det fremsatte lovforslag

Generelle godkendelsesregler gældende efter den 1. november 1976:

Alder: Mandens og kvindens alder skal være mindre end henholdsvis 40 og 38 år, uanset barnets alder.

Samlivets varighed: Samlivet skal have varet mere end 5 år.

Enlige og ugifte: Kan ikke adoptere.

Antal børn: Der må som hovedregel ikke være mere end 2 adoptivbørn i en familie, og der må højst være 3 børn i familien. Adoptionsnævnet lempede med cirkulæreskrivelse nr. 1/77 betænkning III's retningslinjer om antallet af børn i familien.

Reglerne efter det stillede ændringslovforslag:

Alder: Forskellen mellem adoptivbarnets og kvindens og mandens alder må højst være 45 år.

Samlivets varighed: Samlivet skal have bestået i mere end 2 år.

Enlige og ugifte: Kan efter forslaget godt adoptere. Dette var også tilfældet før den 1. november 1976 for ikke-nordiske børn.

Antal børn: Samme regler som før den 1. november 1976.

Adoptionsnævnets administration af godkendelsesreglerne indført den 1. november 1976

Ved skrivelse af 28. oktober 1976 har adoptionsnævnet krævet, at samrådene ved socialcentrene i deres forundersøgelser følger de nye regler, således at disse fra den 1. november 1976 finder anvendelse ved alle sager. Det betyder, at opfylder de adoptionssøgende ikke de nye generelle krav, nægtes de forundersøgelse og dermed mulighed for godkendelse, uanset de adoptionssøgendes kvalifikationer i øvrigt. Dette har medført mange protester og klager til justitsministeren, folketingets retsudvalg og folketingets ombudsmand. Mange føler med rette, at de bliver afvist med en absurd og irrelevant begrundelse. Ydermere er de nye regler blevet indført uden overgangsordning, således at mange adoptanter, der tidligere opfyldte de generelle krav og havde berettigede forventninger om at kunne adoptere, med et slag måtte se disse forventninger kuldkastede. I sit svar på de mange klager over denne fremgangsmåde anfører ombudsmanden, at det forvaltningsretligt er tilladt, men at det moralsk er urimelig administration. I sit svar til ombudsmanden af den 22. marts 1977

modererer adoptionsnævnet sin holdning og anfører, at de nye regler kun skulle danne udgangspunkt. Nævnets holdning i ankesager understreger derimod, at de nye krav følges som altovervejende hovedregel, og at dispensationsmuligheder stort set må betegnes som illusoriske. I den før nævnte skrivelse af den 28. oktober 1976 fra nævnet til socialcentrenes samråd anføres, at aldersgrænserne meget vel senere kan blive sænket yderligere. Disse forhold gør situationen uholdbar for adoptanterne.

Gennemgang af de enkelte generelle krav

1. Alder.

Adoptanternes alder er en ubetydelig faktor i bedømmelsen af adoptivforældrenes egnethed. I betænkning III, side 46, hedder det da også: »Sammenfattende kan det siges, at fremfor alt er adoptivforældrenes personlighed og forholdene i ægteskabet af grundlæggende betydning for resultatet af adoptionen, medens ydre faktorer som alder, sociale og økonomiske kår er af mindre betydning i forhold hertil.«

Ved tilladelse til døgnpleje stilles ikke krav til plejeforældrene om en øvre aldersgrænse (jfr. cirkulæret om dag- og døgnpleje). Plejeforældrenes egnethed vurderes i hvert enkelt tilfælde. Man nægter ikke som ved adoption godkendelse til velkvalificerede 40–50-årige plejeforældre ved at udelukke dem fra en konkret vurdering. Det er ofte relativt vanskelige børn, der er i døgnpleje, og ifølge plejehjemsforeningerne bliver længerevarende plejeanbringelse hos plejefamilier mere og mere almindelige.

De noget ældre børn (over 3 år) er erfaringsmæssigt indtil den 1. november 1976 ofte blevet adopteret af de lidt ældre adoptanter, der havde erfaringer med egne biologiske børn eller adoptivbørn og således var specielt egnede til at imødekomme denne større udfordring, som adoption af ældre børn kan stille. Ved de nye krav udelukkes imidlertid denne forældregruppe både på grund af aldersgrænser og kravet om reduktion af antallet af børn. Det vil derfor være yderst vanskeligt at finde adoptivforældre til denne gruppe børn. Det er bl. a. baggrunden for Adoption Centers meddelelse af den 8. juni 1977 til de adoptionssøgende. Heri efterlyses adoptivforældre til børn over 2 år. Adoption Center formidlende i 1971–72 30 pct. af de børn, der var 3 år eller mere, til forældre, der ville overskride de nye aldersgrænser. Tilsvarende tal er for Terre des Hommes' vedkommende i perioden 1971–76 36 pct. af alle børn og mere end 50

pct. af de børn, der var 3 år eller mere. (Adoption Center og Terre des Hommes er adoptionsformidlende organisationer i Danmark).

I socialforsker Vita Pruzans undersøgelse – »Født i udlandet, adopteret i Danmark« – (fra socialforskningsinstituttets publikation 77) – ville 30–40 pct. af forældrene overskride de nye aldersgrænser. Denne undersøgelse er foretaget af socialforskningsinstituttet efter justitsministeriets anmodning og blev offentliggjort i juli 1977, medens hovedresultaterne var tilgængelige i begyndelsen af 1976 (Socialt tidsskrift, nr. 1. 1976).

Det er rimeligt, at adoptanternes alder ikke er større end, at sandsynligheden for, at adoptanterne ikke lever, til adoptivbarnet er fyldt 18 år, er meget lille. Den foreslåede aldersdifference sikrer derfor dette.

Den tidligere forskel mellem aldersgrænsen for kvinden (40 år) og manden (45 år) er ubegrundet, og der bør indføres ligestilling. Den foreslåede aldersdifference på 45 år harmonerer desuden med forholdene for forældre med egne biologiske børn.

I følgende vestlige lande findes ingen øvre aldersgrænser for adoptanter: Sverige, Tyskland, England, Frankrig, Belgien, Italien, Portugal, Canada og USA. I Holland må aldersforskellen mellem adoptant og adoptivbarn ikke overstige 50 år.

I pressen og i svaret til folketingets retsudvalg fremhæver nævnet og specielt dets formand, statsadvokat Mogens Hornslet, betydningen af, at kvindens alder på det tidspunkt, hvor barnet adopteres, er så lav, at barnets pubertet og kvindens klimakterium (overgangsalder) ikke opstår samtidig. Dette synspunkt beror på en fejlagtig opfattelse af kvindens klimakterium som en proces, der på grund af hormonale ændringer uundgåeligt medfører psykisk instabilitet. Nyere forskning finder en meget lille grad af sammenhæng mellem disse faktorer. Årsagen til en ophobning af psykiske problemer i kvindens overgangsalder er først og fremmest betinget af psykosociale faktorer. Disse kan hos den enkelte vurderes ved forundersøgelsen. Mange kvinder har slet ingen problemer i overgangsalderen. Den fulde konsekvens af dette synspunkt hos adoptionsnævnet ville i øvrigt være at nedsætte kvindens maksimumsalder til 28. Først da vil man kunne undgå et sammenfald af pubertet hos adoptivbarnet og klimakterium hos adoptivmoderen.

Der er derfor god grund til at antage, at de i lovforslaget indførte alderskrav bedre end de af adoptionsnævnet den 1. november 1976 indførte sikrer adoptivbarnet velegnede forældre. Der er under ingen omstændigheder basis for at antage, at

de medfører en forringelse af adoptivforældrenes egnethed.

2. Samlivets varighed

Det er vigtigt, at adoptanternes samliv er stabilt, således at adoptivbarnet ikke kommer til at opleve skilsmisse. Samlivets stabilitet øges kun minimalt (hvis den overhovedet øges) ved at sætte samlivgrænsen til 5 år i stedet for de foreslåede 2 år. Dette kan sandsynliggøres ud fra Separations- og skilsmisseundersøgelsen af 1971, jfr. Statistiske efterretninger, 15. jan., 65. årgang 1973. Skønmæssigt vil risikoen for, at adoptivbarnet oplever skilsmisse, reduceres med 0,5-1 pct. Dette er endog et maksimumskøn, idet skilsmisseundersøgelsen omhandler et bredt udsnit af ægteskaber - såvel stabile som instabile. Ansøgere til adoptivbørn bliver imidlertid netop undersøgt med hensyn til forholdets stabilitet.

Ved døgnplejetilladelse stilles der ikke krav om en given samlivslængde, derimod til forholdets stabilitet, som vurderes ved en konkret undersøgelse.

Med de nuværende krav til samlivets varighed og adoptanternes alder vil mange adoptanter kun kunne opnå at adoptere ét barn, uagtet adoptionsudvalget i betænkning III, nr. 775/1976 går imod et-barnsprincippet.

At kræve 5 års samliv, inden adoption må finde sted, er i stærkt misforhold til familier med biologiske børn, hvor det første barn ofte ankommer inden 5 års samliv.

I Sverige, Tyskland, Canada og USA findes ingen krav om samlivslængde. Dette findes heller ikke i England, men man ser helst, at samlivet har været mere end 2 år. I Holland kræves ikke en bestemt samlivslængde inden plejebringelse med henblik på, at adoption kan finde sted. Derimod udstedes den endelige godkendelse til adoption først efter 5 års samliv. For de øvrige lande nævnt under aldersgrænser er det ikke lykkedes at få oplysninger om samlivsgrenser. Der er formentlig ingen.

3. Civilstand

Ugifte samlevende er en samlivsform, der forekommer stadig hyppigere. Der gives i vid udstrækning døgnplejetilladelse til samlevende par. Det er ikke i pagt med tiden at forbyde ugifte samlevende at adoptere. I juridisk henseende vil kun den ene part af 2 ugifte samlevende få tilkendt adoptionsretten. Hvis adoptanterne skilles, er barnets juridiske tilhørsforhold således afgjort på forhånd.

Det er ganske få enlige, der hidtil har fået tilladelse til at adoptere. Landsforeningen Adoption og Samfund har skønmæssigt kendskab til 40-50 enlige adoptanter. Dette svarer til forholdene i Sverige, hvor enlige kun udgør 0,8 pct. af de adoptionsøgende. Alle er kvinder. Det er fælles for disse enlige, at de besidder specielle kvalifikationer, der bevirker, at de faktisk kan gøre det ud for et forældrepar. Der er kun givet tilladelse til enlige, når forundersøgelsen har vist, at disse kvalifikationer var til stede.

Det er forkert at sidestille disse enlige med ufrivilligt enlige. Det er karakteristisk for de enlige adoptanter, at de bl. a. på grund af deres bekendtskabskreds og familié langtfra lever isoleret, men at de kan give barnet tilknytning til en kreds af faste støttepersoner.

Der gives døgnplejetilladelse til velkvalificerede enlige. I Sverige kan enlige adoptere. De hidtidige (før 1. november 1976) retningslinjer for enliges adoptionstilladelser har været velfungerende, og der findes ikke belæg for at udelukke enlige fra at adoptere, hvis de opfylder disse specielle krav om særlig egnethed.

I Sverige, Tyskland, England, Frankrig, Belgien og USA kan enlige adoptere.

4. Antal børn

Adoptionsnævnet måtte lempe sin hidtidige praksis (indført den 1. november 1976) efter at være gjort opmærksom på den europæiske konvention, hvorefter man ikke ved lov må begrænse antallet af adoptivbørn i familien. Praksis ved nævnets afgørelser er nu ifølge cirkulæreskrivelse nr. 1/77 af 18. marts 1977, at »godkendelse (til barn nr. 3 eller mere) må fordrer kvalifikationer udover de sædvanlige. Godkendelse til adoption bør derfor i sådanne tilfælde ikke meddeles uden en særdeles nøje vurdering af ansøgerfamilierne, i hvert fald omfattende børnepsykiatriske undersøgelser, og der bør til familierne stilles særlige krav, der må stige betydeligt i takt med den samlede familiestørrelse.« Hvis familien fortsat trods dette fastholder sit ønske om at adoptere, kan samrådene ikke afvise en forundersøgelse. Opfylder forældrene ikke ét eller flere af de øvrige generelle krav, opfordrer nævnet i samme skrivelse samrådene i amternes socialcentre til at afvise forundersøgelse på dette grundlag. I øvrigt en udtalelse, der bekræfter adoptionsnævnets holdning, nemlig at opfylder adoptanterne ikke de generelle krav, bør man afvise forundersøgelse alene på det grundlag. Det fremgår af denne skrivelse, at nævnet har den

opfattelse, at flere end 2 børn i en familie nærmest må opfattes som uforsvarligt.

Ifølge undersøgelsen over Terre des Hommes' adoptioner i perioden 1971-1. november 1976 blev 36 pct. af børnene anbragt i familier med 2 eller flere børn. Det er karakteristisk, at fortrinsvis de noget ældre adoptivforældre havde mere end 2 børn i familien, og at børnene adopteret i disse familier som nr. 3 eller mere ofte var noget ældre på adoptionstidspunktet (mere end 3 år). Tilsvarende for Adoption Centers formidling i 1971-72 blev 14 anbragt i familier med 2 eller flere børn. Det er således klart, at begrænsningen af antallet af børn netop kommer til at ramme adoptionen af de noget ældre børn (børn over 3 år). Der henvises i øvrigt til betragtningerne anført under aldersgrænserne.

Forslaget om at begrænse antallet af børn pr. familie til 2 harmonerer dårligt med forholdene hos familier med egne biologiske børn.

Det må være rimeligt, at der gælder ensartede regler for døgngleje og adoption med hensyn til antallet af børn i familien. Derfor foreslås, at 4 børn som hovedregel er det højeste antal børn i en familie. Flere børn vil kunne komme på tale, såfremt familien besidder specielle kvalifikationer. Denne regel svarer til forholdene før 1. november 1976.

Forundersøgelsen

Adoptionsnævnet anfører i skrivelse til retsudvalget af 18. maj 1977, at en forundersøgelse ikke giver nogen garanti for, at forkerte godkendelser som adoptant ikke kan finde sted. Dette anføres som et argument for indførelse af de skærpede generelle krav. Socialforskningsinstituttets undersøgelse viser imidlertid, at udvælgelsen af adoptivforældre har været tilfredsstillende. I Socialforskningsinstituttets publikation 77 »Født i udlandet - adopteret i Danmark« hedder det på s. 132: »Alt i alt må man som undersøgelsens femte hovedresultat konkludere, at de forældre, der er fundet egnede til at adoptere, også har vist sig at være velegnede.«

En undersøgelse foretaget af plejehjemsforeningerne viser, at kun 3 pct. af deres plejeanbringelser må ændres på grund af misforhold mellem plejeforældre og plejebørnene. Her er der endog tale om ikke sjældent meget vanskelige børn og unge, således at årsagen til barnets flytning fra plejeforældre ofte må findes hos barnet.

Alt tyder således på, at man ved den individuelle undersøgelse (forundersøgelsen) er i stand til at

træffe rimeligt sikre afgørelser om adoptantens egnethed.

I adoptionsnævnets skrivelse til folketingets retsudvalg fra den 18. maj 1977 anføres på s. 11, at »det barn, der måtte blive »ramt« af en »forkert« godkendelse, ikke har mulighed for at klage, før der er for sent.« Nu sikrer forundersøgelsen som dokumenteret, at barnet meget sjældent vil få behov for at klage, tværtimod. Desuden gives adoptionsgodkendelse først efter, at adoptivforældrene har haft barnet i pleje i 3 måneder. Skulle der endelig være problemer af betydning, er barnet jo undergivet samme beskyttelse fra det offentlige som danske børn af egne biologiske forældre.

Erfaringer med adoption af udenlandske børn i Danmark

De udenlandske børn, der adopteres i Danmark, har i bedste fald et varigt institutionsophold i deres hjemland som alternativ. Der er bred enighed om, at den tætte familiekontakt, som en adoption er udtryk for, er langt at foretrække for barnet (Sula Wolff: The Fate of the Adopted Child. Archives of Disease in Childhood 1974,49,165. Sula Wolff er en internationalt kendt engelsk børnepsykiater). I Socialforskningsinstituttets undersøgelse af udenlandske adoptivbørns forhold og trivsel her i landet konkluderes, at de var fuldt på højde med tilsvarende danske børn af egne biologiske forældre (Socialforskningsinstituttets publikation 77: »Født i udlandet - adopteret i Danmark«). Der er således al mulig grund til at antage, at disse børns integrering i det danske samfund vil forløbe smertefrit, og at adoptionen er i børnenes tarv. De undersøgte adoptivbørn må siges at være meget repræsentative for de farvede udenlandske børn, der adopteredes ved anonyme adoptioner her i landet i perioden 1965-71. Enkelte adoptivforældre har af forskellige grunde ikke villet medvirke i undersøgelsen. Om dette forskningsmetodiske såkaldte »bortfaldsproblem« hedder det i rapporten s. 157: »Men da det egentlige bortfald kun er på 6 pct., vil selv en overvægt af problemer inden for disse 6 pct. ikke kunne påvirke undersøgelsens generelle resultater om problemforekomst hos børnene.« Rapportens konklusioner må i det hele anses for at være yderst velfunderede. Endvidere hedder det i rapporten s. 85: »Alt i alt har kun 3 af børnene i en periode været placeret uden for hjemmet.« Og på samme side længere nede: »Det må desuden konstateres som et meget vigtigt bidrag til besvarelse af denne undersøgelses hovedspørgsmål, at de udenlandske adoptivbørn ikke har været indlagt

F. t. l. vedr. adoptionsloven.

på børnepsykiatrisk afdeling, anbragt i behandlingshjem eller konsulteret rådgivningscentre m.v. i et omfang, der overstiger, hvad der er gældende for alle andre børn i disse aldersgrupper.«

Det er en fejlslutning at tro, at adoptivbørn fra udlandet vil give de samme problemer, som er opstået i forbindelse med gæstearbejdere. Den eneste forskel mellem et dansk biologisk barn og et udenlandsk adoptivbarn vil være udseendet, da børnene jo bibringes dansk kultur og sprog.

Antallet af udenlandske adoptivbørn bortadoperet gennem mødrehjælpen ved anonyme adoptioner i 1973-74 og 1974-75 var henholdsvis 467 og 497. I 1976 var tallet for alle bevilgende myndigheder 403. Dvs. mindre end 1 pct. af en dansk fødselsårgang.

Ventelisteproblematikken

Sigtet med de generelle krav er, at de ikke i væsentlig grad hindrer velegnede forældre i at adoptere, samt at de sikrer en rimelig overensstemmelse mellem adoptivforældre og forældre med egne biologiske børn. Samtidig skal de generelle krav sammen med forundersøgelsen sikre adoptivbarnet velegnede adoptivforældre. De den 1. november 1976 indførte regler opfylder som anført tidligere ikke den målsætning. Dette er derimod tilfældet med den foreslåede ændring af lov om adoption.

For udenlandske børns vedkommende (80 pct. af adoptionerne) ses, at de foreslåede regler stort set svarer til de før den 1. november 1976 gældende, blot med den ændring, at kvinden er blevet ligestillet med manden i aldersmæssig henseende. Erfaringerne hos adoptivforældrene fra perioden 1971-1. november 1976 bekræfter, at disse regler i ringe omfang udelukker velkvalificerede adoptivforældre.

Hovedbegrundelsen for de generelle regler ved adoption af danske børn har været ønsket om at reducere ventelisten. De sidste 5 år er kun ca. 100 (20 pct. af det samlede antal adoptioner) danske børn om året frigivet til adoption (i 1976: 92 danske børn). Dette skyldes først og fremmest øget anvendelse og en større sikkerhed af svangerskabsforebyggende midler, specielt p-pillen. Ventelisten har længe været meget stor og skulle nu være ca. 1.900, altså et forhold på 1:19. Skal danske børn således adopteres efter venteliste, vil ventetiden være ca. 19 år. Hverken de nye skærpede generelle krav eller den her foreslåede lempelse gennem en lovændring ændrer nævneværdigt på dette misforhold. Dette problem kan ikke løses ved hjælp af

ændringer i de generelle krav, medmindre disse antager endnu mere groteske former. Der må findes andre løsninger. Adoptionsudvalget skulle bl. a. arbejde med dette problem nu. Sverige har i øvrigt lignende problemer og har udarbejdet løsninger herpå, som ikke anvender ændringer af de generelle regler som redskab.

Situationen for udenlandske børn vil ved indførelse af den her foreslåede lovændring svare til tiden før den 1. november 1976, hvor forholdet mellem antallet af adoptioner og ventelisten var ca. 1:1, dvs. en gennemsnitlig ventetid på ca. 1 år. Skulle der endelig opstå lignende problemer som ved adoption af danske børn, kunne lignende løsninger anvendes her.

Adoptionsnævnets funktion og sammensætning

Det er et alment ønske at adskille den udløvende og dømmende funktion i forvaltningen. Dette princip er tilgodeset i ændringsforslaget i modsætning til den gældende ordning, hvor adoptionsnævnet både giver retningslinjer for behandling af adoptionsager og er øverste ankeinstans. I Sverige findes en lignende adskillelse, idet socialministeriet udarbejder retningslinjer, medens afslag på godkendelse som adoptant kan ankes til domstolene. En lignende adskillelse er grundlaget for dannelsen af den sociale ankestyrelse.

Ankesager om godkendelse som adoptant behandles bedst i et specielt ankenævn. Dette ankenævn bør i lighed med den sociale ankestyrelse både bestå af personer med specialkendskab til adoptionsområdet og af lægfolk. Det er et alment princip at give lægfolk en indflydelse.

I lovforslaget henlægges den tilsynsførende funktion til justitsministeriet og justitsministeren. Det svarer til forholdene før lov nr. 137 om ændring af adoptionsloven af 24. marts 1976.

Udgifter for det offentlige

Udgifterne for det offentlige til forundersøgelse m.v. skønnes efter indførelse af lovforslaget at være af samme størrelsesorden som før den 1. november 1976. De generelle krav er jo stort set identiske med de før den 1. november gældende for udenlandske børn, der udgør 80 pct. af adoptionerne.

Udgifterne skal desuden ses i sammenhæng med udgifterne til svangreundersøgelser, fødsler og steriliseringsundersøgelser. Beregnet pr. barn vil udgifterne ved adoption være langt mindre.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til nr. 1.

Lovforslaget betyder stort set en tilbagevenden til de generelle krav, der gjaldt før den 1. november 1976. Disse generelle krav blev i 1971 indført af mødrehjælpen ved adoption af udenlandske børn. Efter disse måtte aldersforskellen mellem moderen, faderen og barnet højst være henholdsvis 40 og 45 år. Samlivets varighed skulle før den 1. november 1976 have været mindst 2½-3 år på adoptionstidspunktet, ligesom antallet af børn som hovedregel ikke måtte overstige 4, medmindre adoptivfamilien var særligt egnet. Enlige kunne ligeledes adoptere, hvis de var særligt egnede.

Lovforslaget medfører en ligestilling mellem mand og kvinde med hensyn til alderskravet.

Lovforslagets mindre forhøjelse af aldersgrænsen medfører ikke en øget risiko for, at adoptivforældre dør inden barnets fyldte 18. år. Forhøjelsen af aldersgrænsen vil heller ikke i sig selv indvirke på de godkendte adoptanters egnethed.

Samlivsgrænsen reduceres i lovforslaget til 2 år. Den efter den 1. november 1976 indførte aldersgrænse til 5 år medfører kun en minimal øgning af samlivsforholdets stabilitet, som jo ydermere undersøges ved forundersøgelsen.

Det anses nødvendigt, at det i lovforslaget præciseres, at enlige også har ret til at adoptere, selv

om det må anses for at fremgå modsætningsvis af nugældende lovs § 5. En enlig, der godkendes som adoptant, skal anses for særlig velkvalificeret.

Forslaget bygger desuden på bistanstlovens bestemmelser vedrørende døgnpleje, således at godkendelse som adoptant til mere end 4 børn normalt ikke bør gives, medmindre man opfylder særlige kvalifikationer.

Til nr. 2.

Adoptionsnævnets dobbeltfunktion som tilsynsførende med samrådene og central ankeinstans i adoptionssager ophæves, således at adoptionsnævnet kun bliver central ankeinstans, medens den tilsynsførende funktion henlægges til justitsministeriet.

Adoptionsnævnets sammensætning ændres således, at lægfolk også bliver repræsenteret, idet justitsministeren udpeger 3 lægfolk, der sidder ved egen ret. Sundhedsstyrelsen udpeger henholdsvis en speciallæge i pædiatri, børnepsykiatri, psykiatri og intern medicin samt en klinisk psykolog. Socialministeren indstiller en socialrådgiver eller én med lignende uddannelse. Justitsministeren udpeger formanden, der skal have en juridisk uddannelse. Adoption og Samfund (landsforeningen af adoptanter) udpeger 1 medlem.